

ТЕМА 11.
ФОРМИ, ВИДИ І РОЛЬ
КРЕДИТУ

11.1. Форми, види та функції кредиту

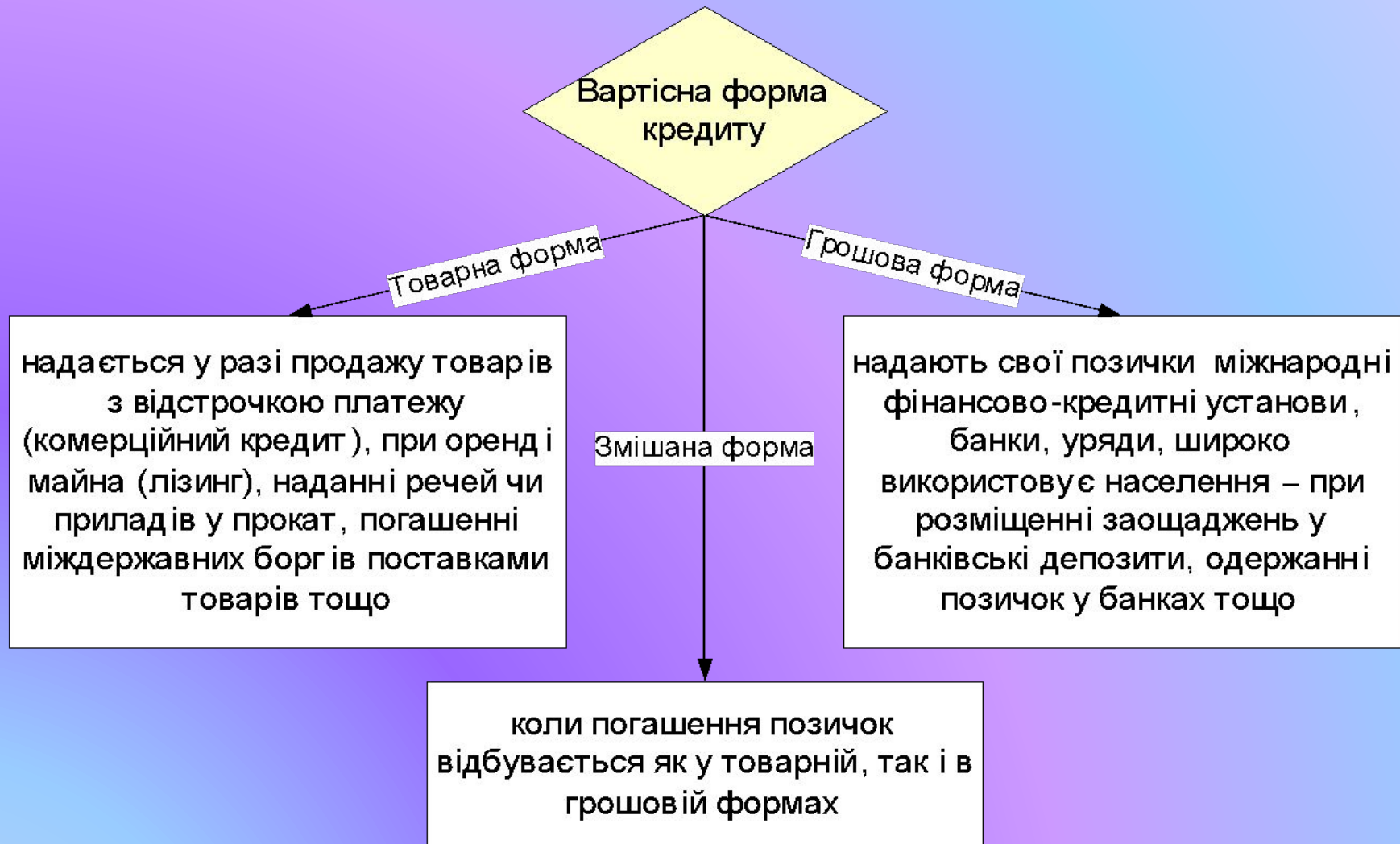

Рис. 11.1. Форми кредиту

Класифікація кредитів

Критерій	Вид кредиту (позички)
1	2
1. Роль банку (кредитор або позичальник)	Активний Пасивний
2. Умови надання	Пільговий Нормальний Виданий за особливо жорсткими умовами
3. Призначення	Позички торговим і промисловим організаціям Позички під нерухомість Позички приватним особам Позички фінансовим підприємствам Позички фермерам Позички на придбання або збереження цінних паперів Інші позички
4. Мета	На збільшення капіталу (виробничих фондів) На споживчі цілі населенню (споживчий)
5. Наявність і характер забезпечення	Бланковий (незабезпечений) Забезпечений заставою товарів або інших цінних паперів (ломбардний) гарантійним зобов'язанням або порукою

1	2
6. Ступінь ризику	З найменшим ризиком З підвищеним ризиком З граничним ризиком Нестандартний
7. Джерела притягнення	Внутрішні (у межах своєї країни) Зовнішні (міжнародні)
8. Статус кредитора	Офіційні Неофіційні Змішані Міжнародних організацій
9. Форма надання	Готівково-грошова Рефінансування Переоформлення Реструктуризація Надання нового кредиту
10. Ступінь вірогідності повернення	Незабезпечені (міжбанківські) Забезпечені Матеріально забезпечені (заставою), у тому числі ломбардні й іпотечні Бланкові (забезпечені банківськими векселями)
11. Техніка надання (притягнення)	Одною сумою Відкрита кредитна лінія Stand-by Контокорентні Овердрафтні

1	2
12. Ступінь концентрації об'єкта кредитування	Під одиничну потребу Під сукупну потребу Під укрупнену потребу
13. Економічне призначення	Розрахункові (урахування векселів) Під фінансування виробничих витрат Під фінансування інвестиційних витрат Споживчі Проміжні Незв'язані (без вказівки об'єкта кредитування в кредитній угоді)
14. Вид процентної ставки	З фінансованою ставкою З плаваючою ставкою Із змішаною ставкою
15. Форма погашення	що погашаються одноразовим платежем що погашаються через рівні проміжки часу рівними частками що погашаються нерівними частками
16. Юридична підпорядкованість кредитних операцій	що підкоряються законодавству країни-кредитора; що підкоряються законодавству країни-позичальника; що підкоряються законодавству третьої країни

11.2. Характеристика основних видів кредиту

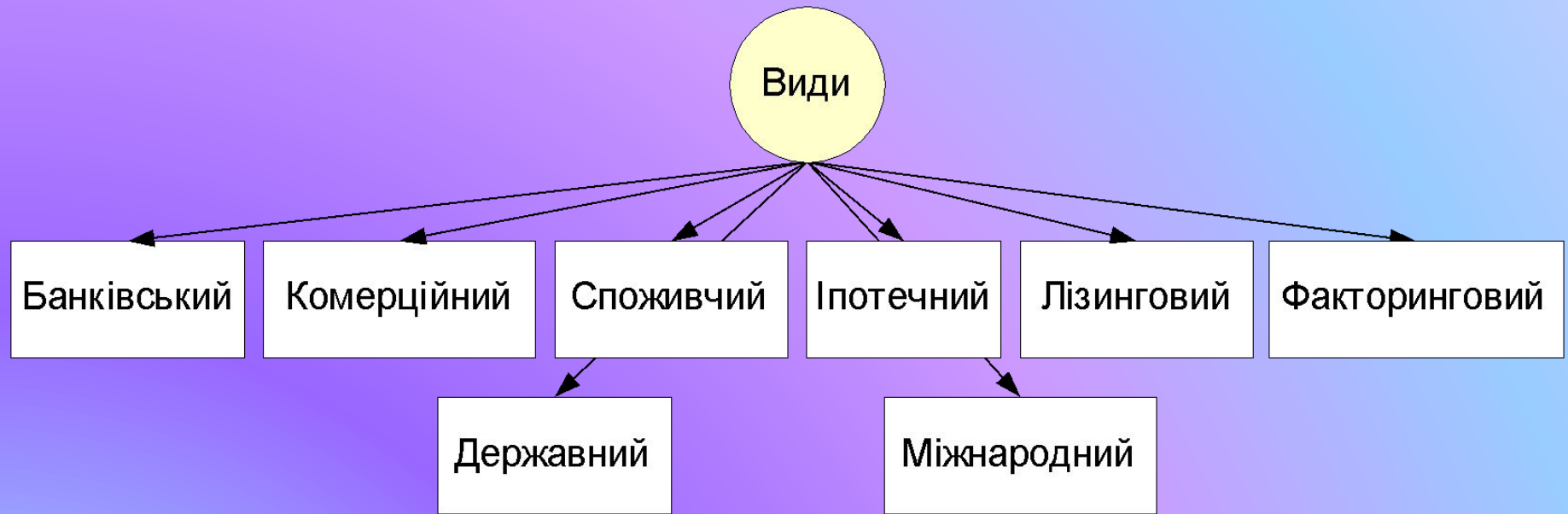

Рис. 11.2. Види кредиту

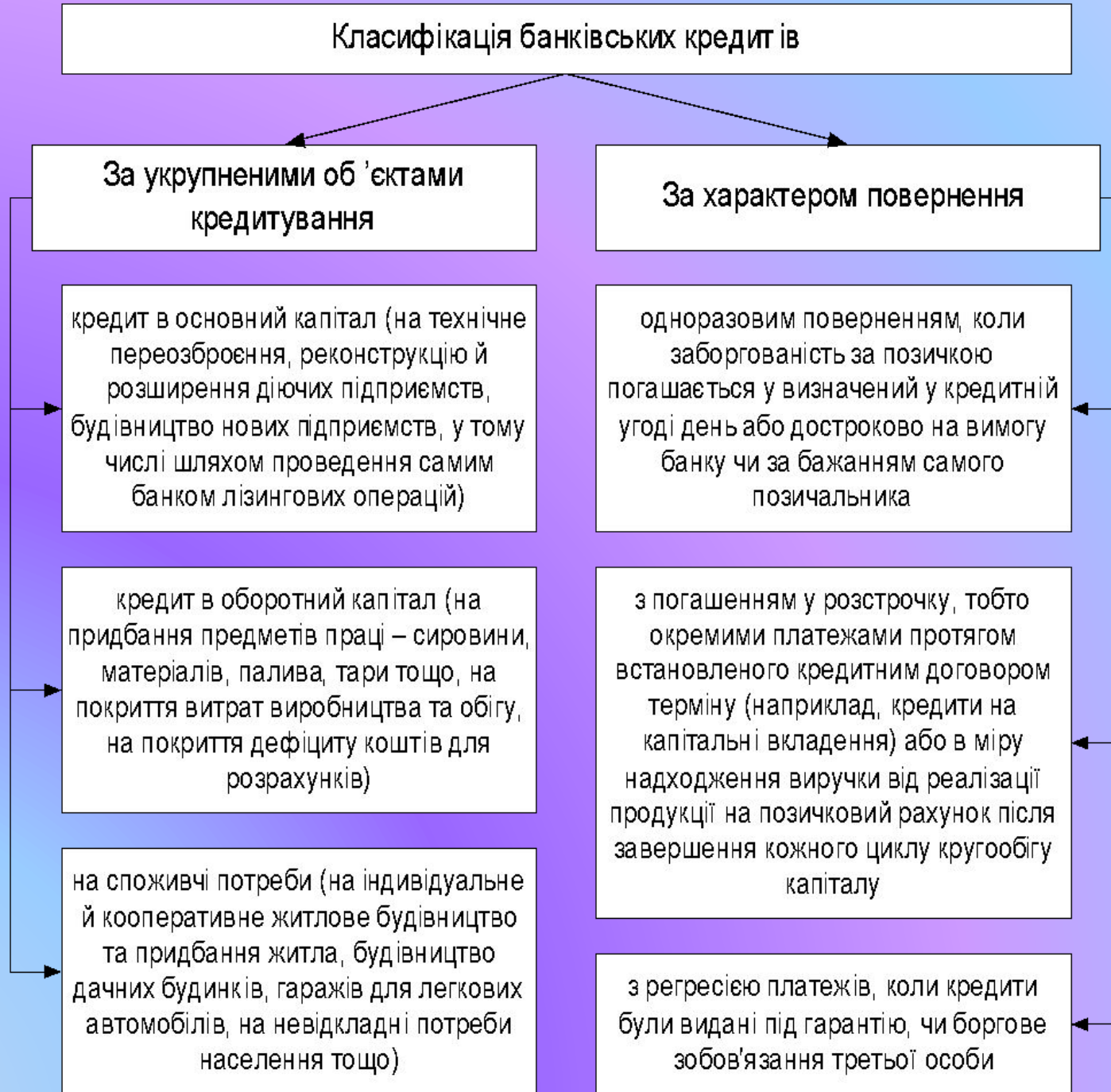

Рис. 11.3. Класифікація банківських кредитів

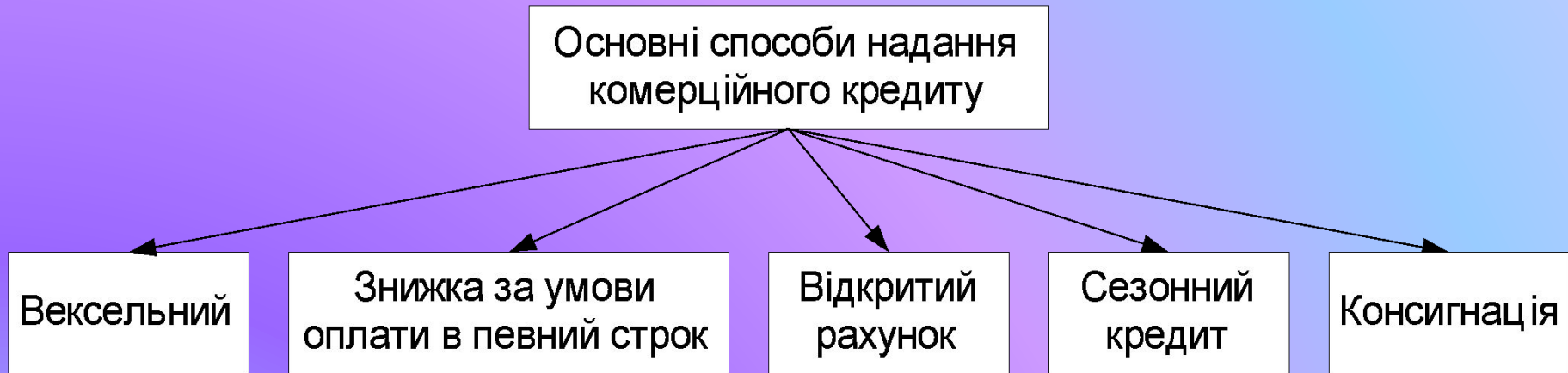

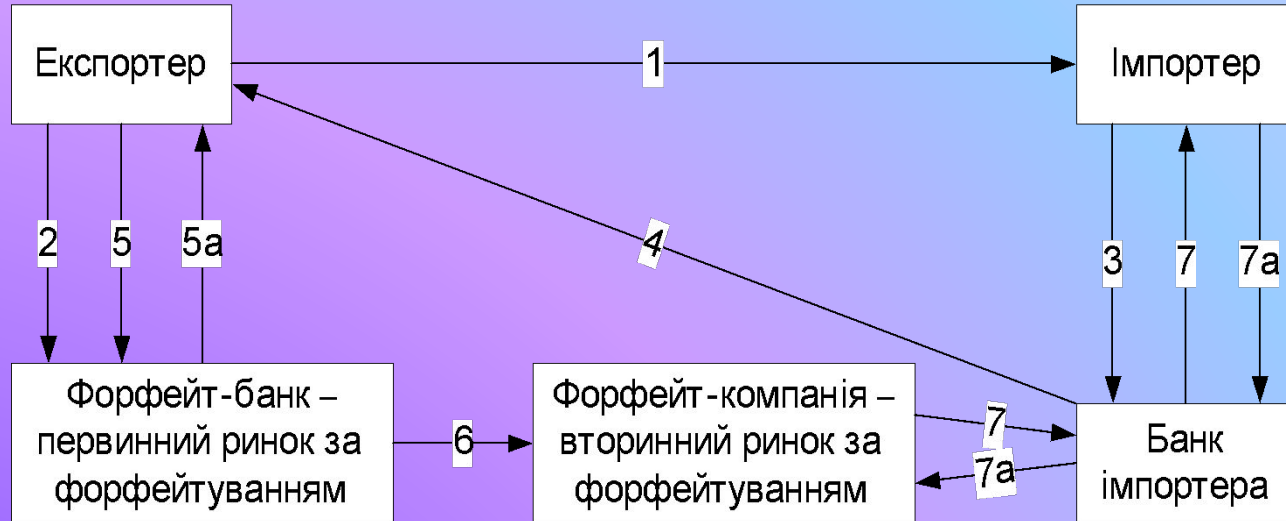
Рис. 11.4. Основні способи надання комерційного кредиту

Переваги та недоліки комерційного кредиту

Переваги	Недоліки
1	2
оперативність	обмеженість умов, обсягів і строків порівняно з банківським кредитом
відносна простота оформлення	надмірний ризик для продавця (постачальника)
активізація процесів мобілізації вільних товарних ресурсів та їх перерозподілу	насичення грошового обігу так званими квазігрошима, що
	ускладнює регулювання грошової маси з боку Національного банку
розширення можливостей суб'єктів кредитування при маневруванні оборотними коштами	недотримання строків повернення кредиту
позитивний вплив на підтримку фінансової стійкості підприємств	
зменшення обсягу коштів, необхідних для обслуговування товарного обігу	

Порівняльна характеристика банківського та комерційного кредитів

Ознака	Банківський кредит	Комерційний кредит
1	2	3
Мета кредиту	Укладення кредитної угоди	Купівля-продаж товарів, прискорення реалізації товарів
Форма надання	Грошова	Товарна
Форма погашення	Грошова	Грошова
Ресурси, що позичаються	Тимчасово вільні кошти, що акумулюються на банківських рахунках	Ресурси, у процесі кругообігу фондів підприємства
Об'єкт	Вартість, що позичається	Товар
Строк погашення	Коротко-, середньо- та довгострокове кредитування	Короткострокове кредитування
Суб'єкти	Банк, підприємство, держава	Два підприємства
Плата за кредит	Позичковий відсоток	Надбавка до ціни товару
Рівень відсоткової ставки	Відсоткова ставка є вищою, ніж за комерційним кредитом	Відсоткова ставка є нижчою, ніж за банківським кредитом
Оформлення	Кредитна угода	Договір купівлі-продажу, вексель
Межі	Більш широкі, перевищують межі комерційного кредиту	Більш вузькі

1. Експортер та імпортер укладають угоду на визначений термін платежу.
2. Експортер звертається із заявкою у форфейт-компанію, що визначає умови операції. Якщо експортер заздалегідь проконсультувався з нею, то він має можливість залучити витрати за дисконтом векселя у вартість контракту.
3. Імпортер виписує комерційний вексель і авалює його до банку своєї країни.
4. Векселя, індосирувані банком країни імпортера, відсилаються експортеру.
5. Експортер індосує векселя і продає їх форфейт-компанії на первинному ринку документів без права регресу.
- 5a. Експортер одержує інвалютний виторг.
6. Форфейтингова компанія індосує векселя і перепродає їх на вторинному ринку, представленому спеціалізованими фінансовими установами за форфейтуванням в Цюриху, Люксембурзі, Лондоні, Парижі і т. п.
7. Форфейт-компанія подає імпортеру вексель до сплати.
- 7a. Імпортер через свій банк сплачує проданий вексель у встановлений термін.

Рис. 11.5. Схема форфейтингу

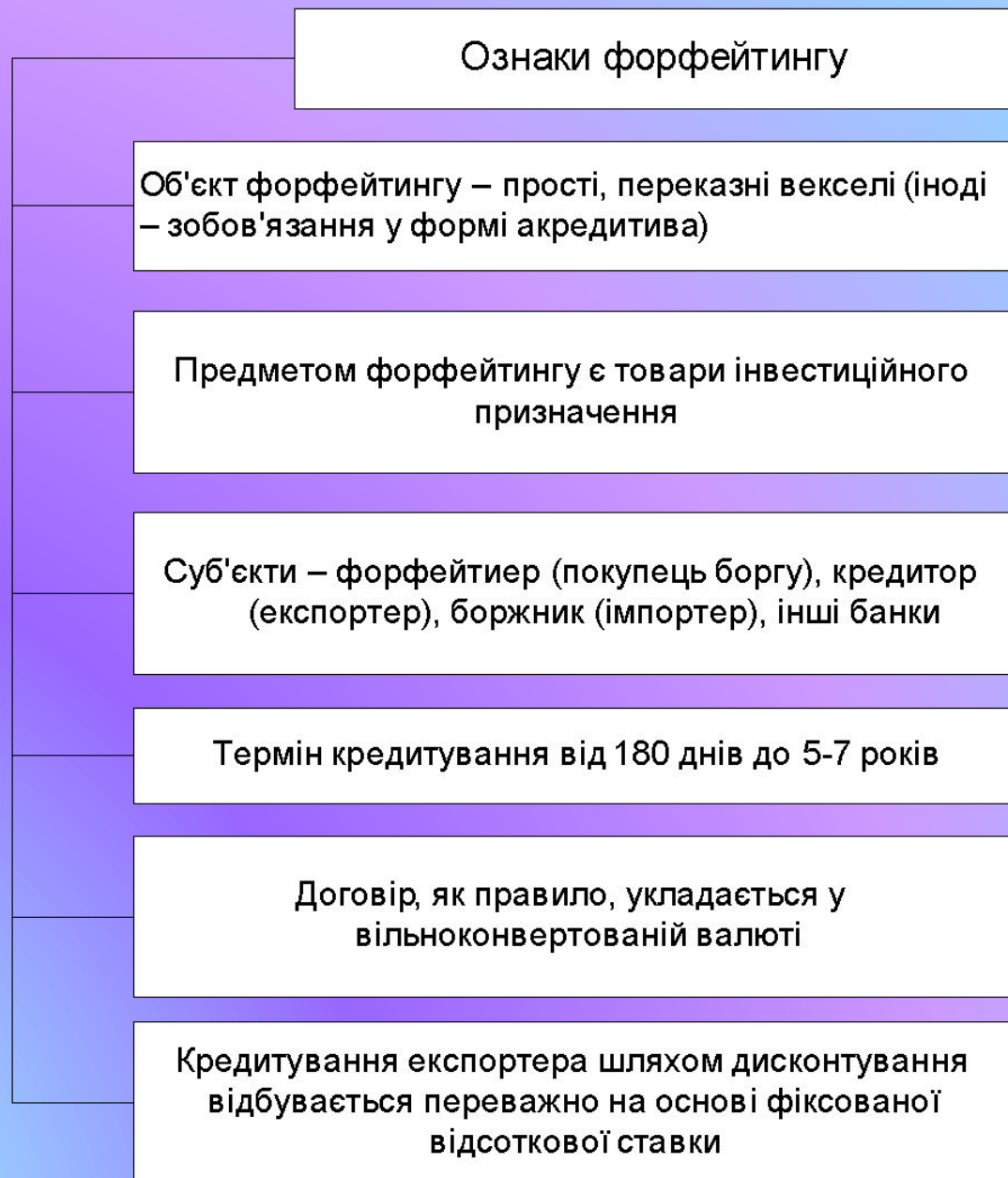

Рис.11.6. Ознаки форфейтингу

Основні положення визначення сутності споживчого кредиту

По-перше, споживчий кредит виступає однією з форм кредиту, тому його значення має включати всі необхідні спільні для усіх форм кредиту, як економічної категорії, характеристики

По-друге, у визначенні споживчого кредиту має бути чітко відображено його структуру, яка завжди залишається сталою й незмінною, і включає суб'єкти кредиту в особах кредитора та позичальника, а також об'єкт передачі-позичену вартість. Тому визначення сутності кредиту має включати всі типи кредиторів і позичальників, які є сторонами цього кредиту, а також усі форми позиченої вартості

По-третє, пізнання сутності споживчого кредиту передбачає розкриття його основи, що є глибиною сутнісного споживчого кредиту, тим, чим він визначається як форма економічної категорії «кредит». Основа споживчого кредиту відображається через його цільову спрямованість, адже сама назва «споживчий» походить від слів «споживання», «споживач», тобто цей кредит спрямований на особисте споживання

Рис. 11.7. Основні положення визначення сутності споживчого кредиту

Підходи до сутності споживчого кредиту

Автор	Сутність підходу
М. Г. Антонов, М. А. Пессель	Споживчий кредит виступає у вигляді позикових коштів, наданих банками, підприємствами чи державою населенню. Основні види: продаж товарів на виплату, позики на кооперативне житлове, індивідуальне будівництво, на заведення господарства, розвиток фермерства, на операції ломбардів
А. Г.Загородній, Г. Л. Вознюк	Кредит споживчий-це кредит, що надається банком фізичній особі для придбання предметів особистого споживання, переважно тривалого користування (транспортних засобів, меблів, теле- і радіоапаратури)
М. Д. Алексієнко, В. А. Ольшанський	Споживчий кредит виражає сукупність економічних відносин між самим населенням, а також між самим населенням з приводу надання громадянам для цілей особистого споживання вартості (у грошовій, товарній чи натуральній формі) в тимчасове користування на умовах поворотності та з виплатою відсотка
Ю. С. Крупнова	До споживчого кредитування належить кредит, наданий банками в грошовій формі суб'єктам господарювання і населенню на різні витрати невиробничого характеру

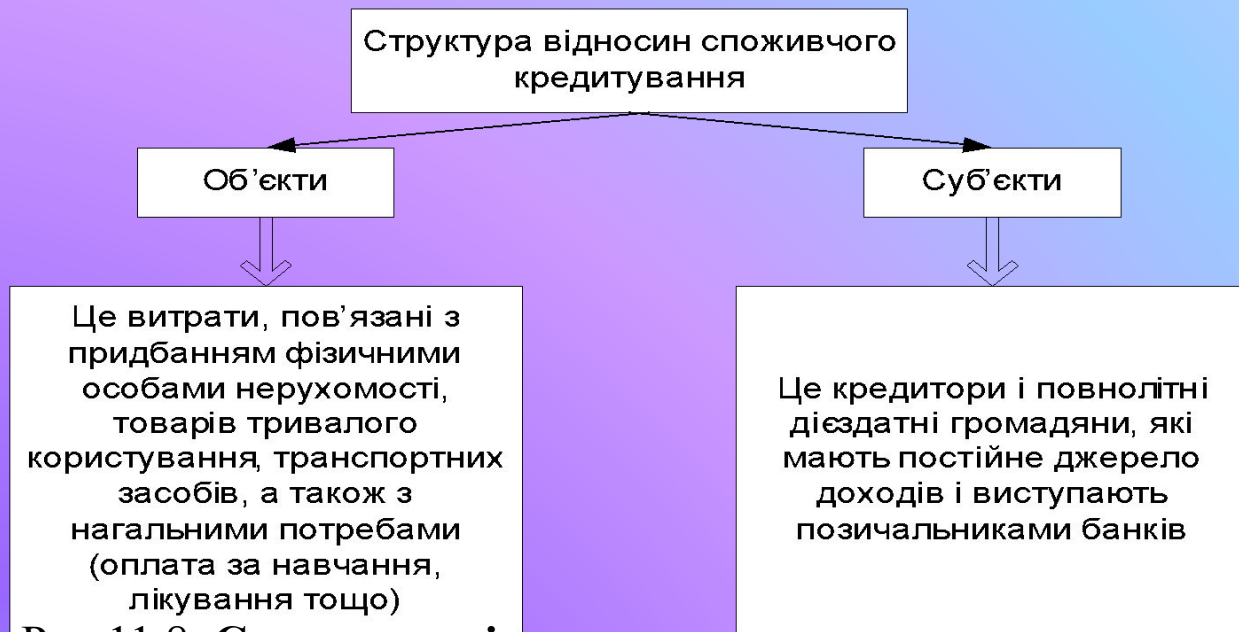

Рис.11.8. Структура відносин споживчого кредитування

Рис.11.9. Основні цілі споживчого кредиту

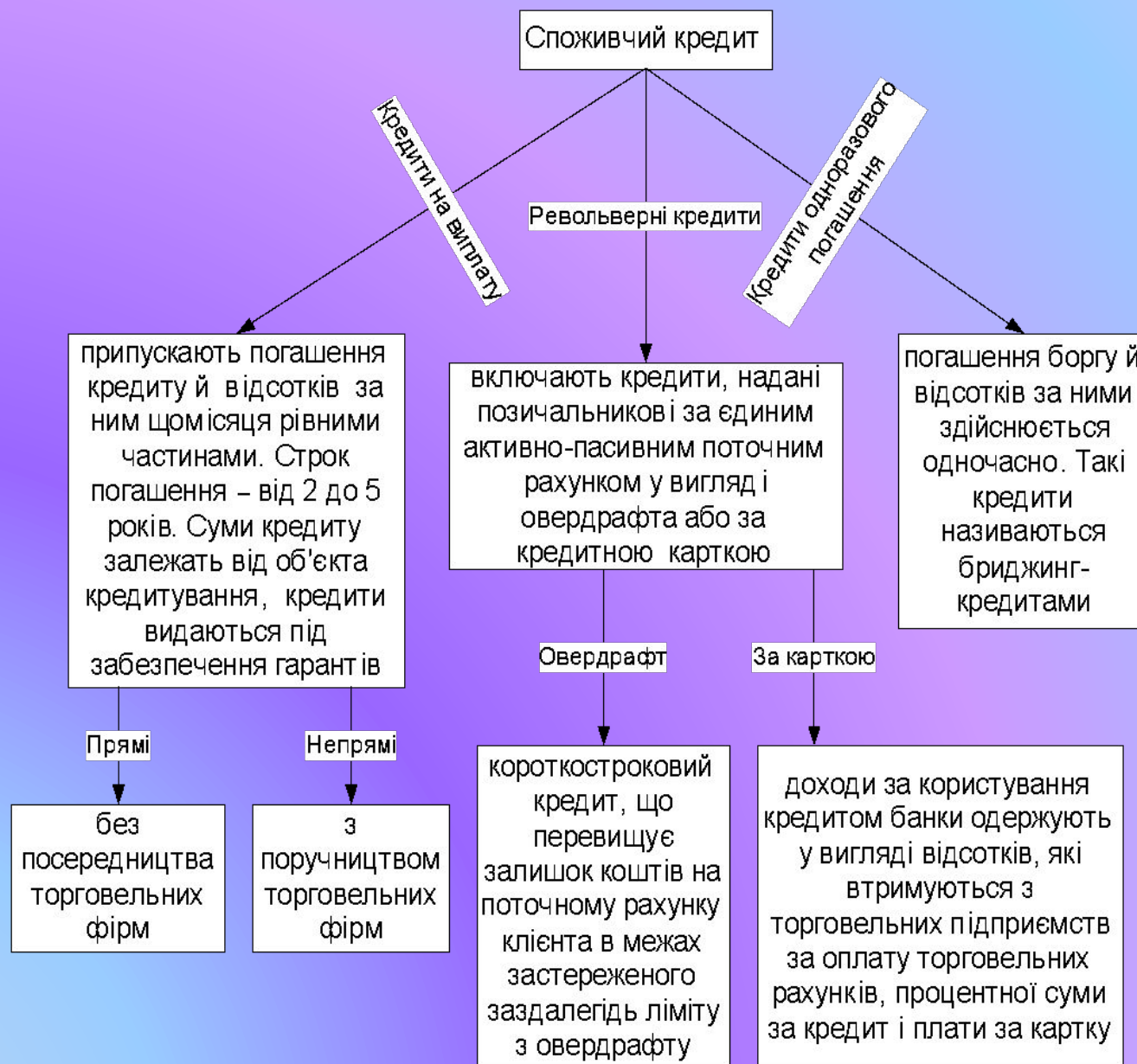

Рис. 11.10. Класифікація споживчого кредиту

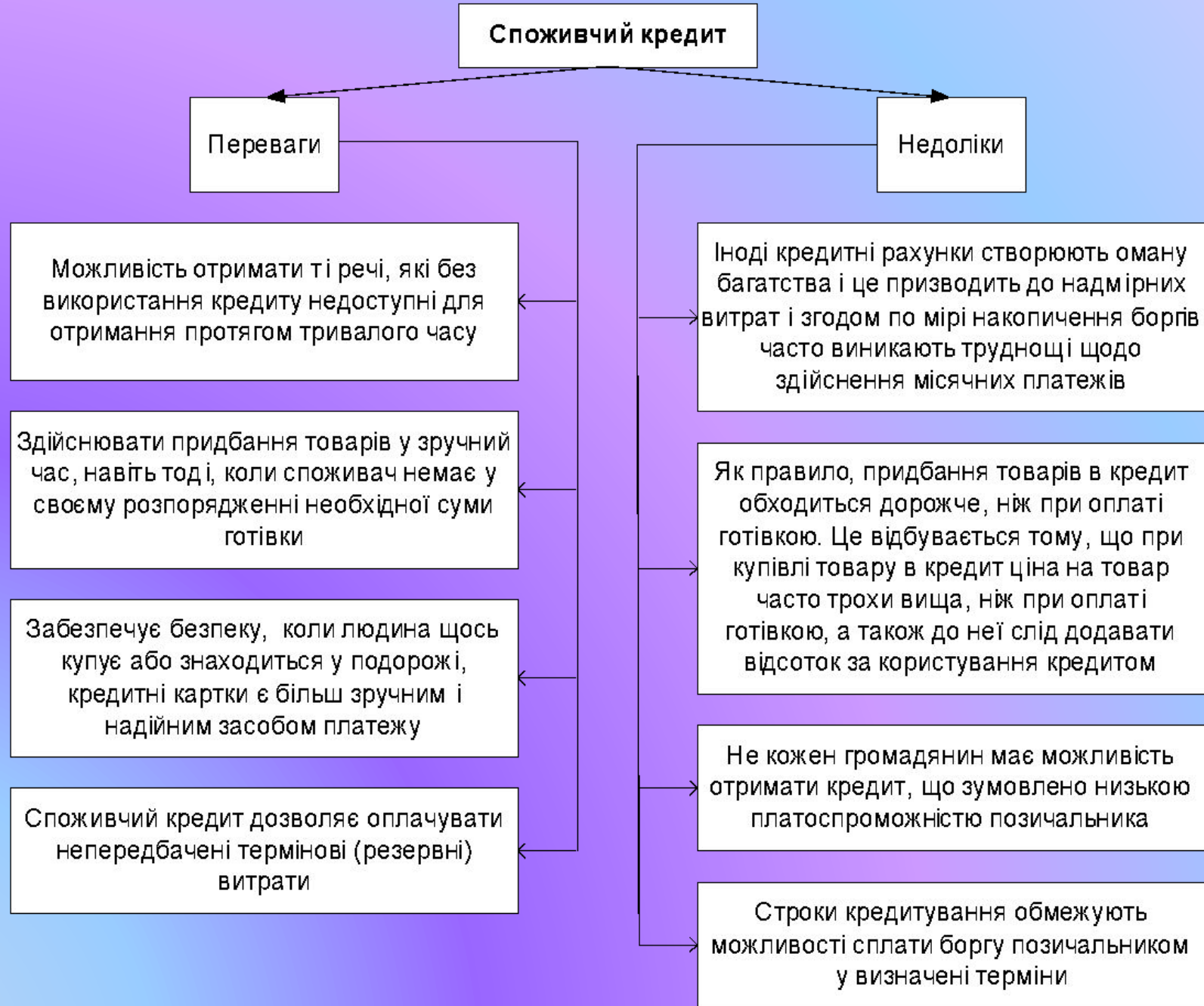

Рис. 11.11. Переваги та недоліки споживчого кредиту

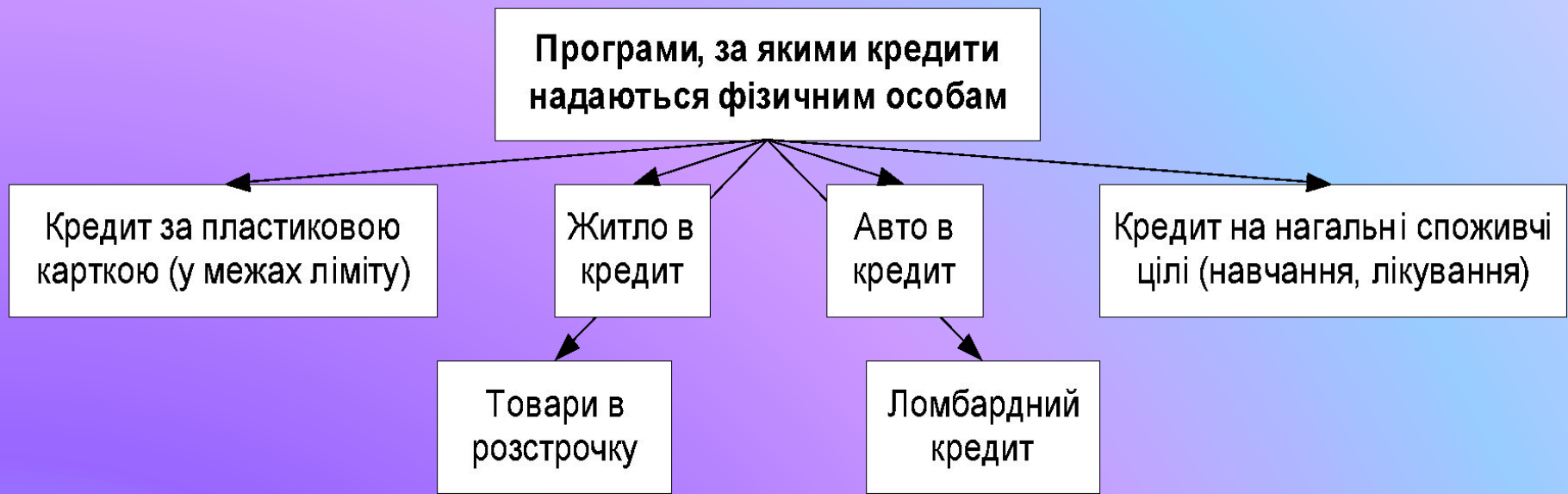

Рис.11.12. Основні програми споживчого кредитування

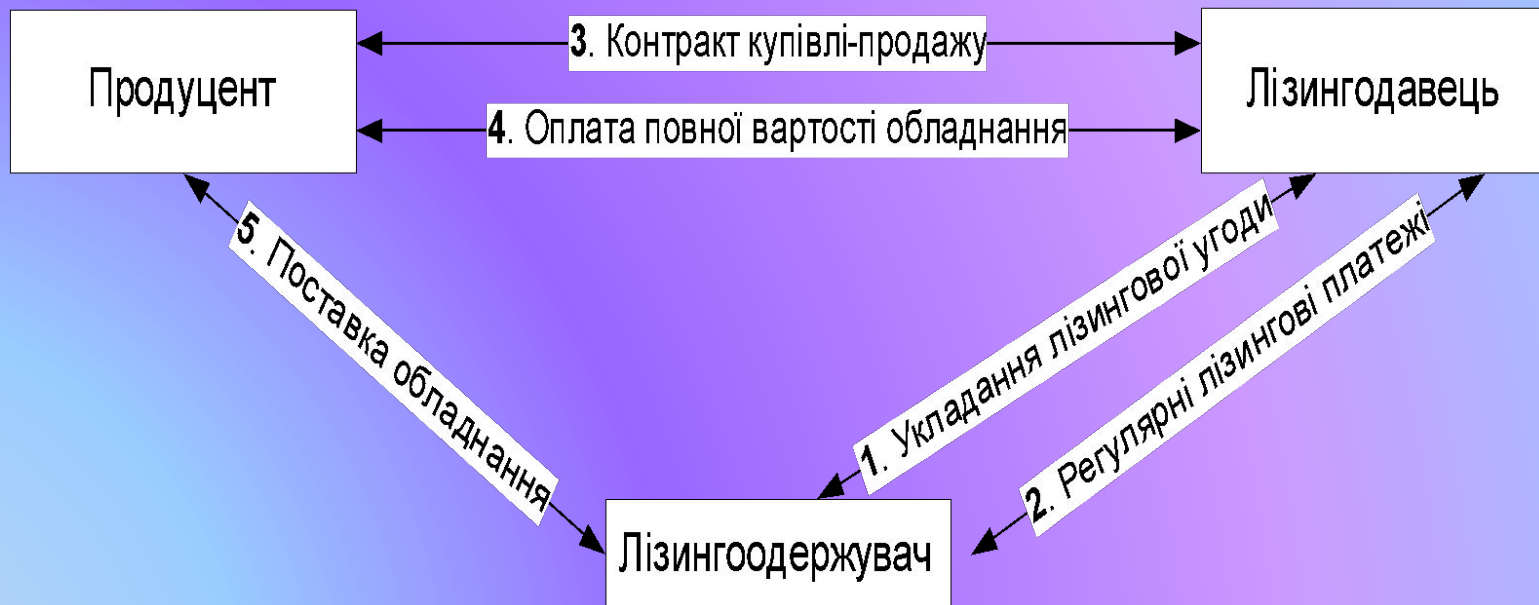
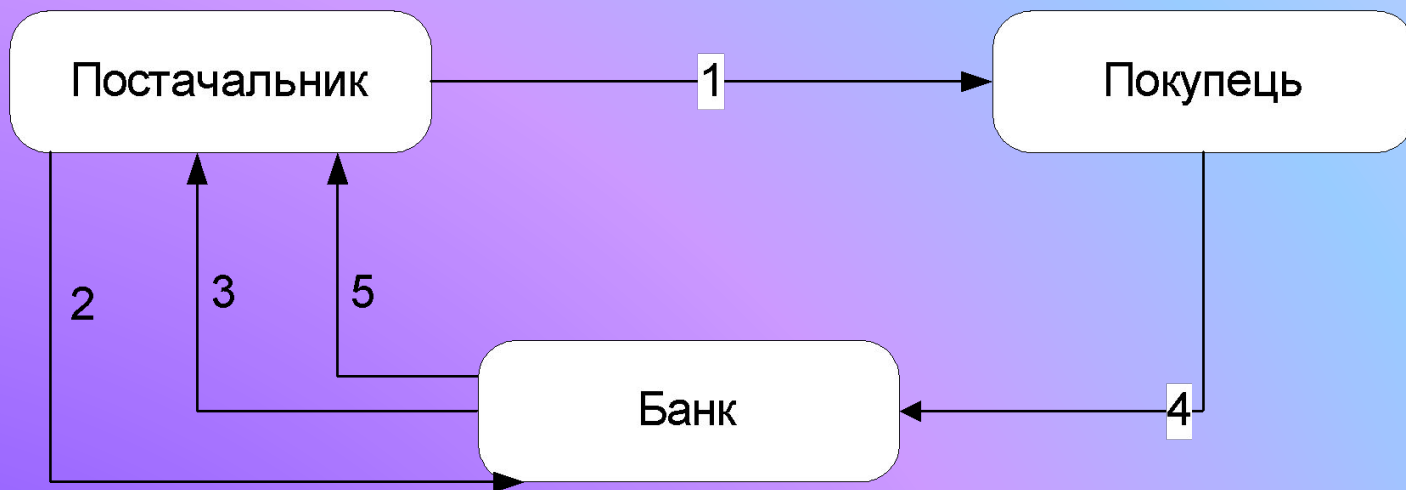

Рис. 11.13. Схема лізингу

1. Оплата поставки товара на условиях відстрочки платежу.
2. Уступка банку права вимагання боргу за поставкою.
3. Виплата довгострокового платежу відразу після поставки (до 80 % від суми поставленого товару).
4. Оплата за поставлений товар.
5. Виплата залишку коштів (від 20 % після оплати покупцем) за відрахуванням комісії.

Рис. 11.14. Схема факторингу

Головні відмінності факторингу та кредиту

Факторинг	Кредит
Погащується за рахунок коштів, які виплачуються дебіторами клієнта	Погащується за рахунок коштів позичальника
Надається на строк фактичної відстрочки платежу	Надається на фіксований строк
Надається в день поставки товару	Надається у зумовлений кредитним договором день
Не потребує забезпечення	Як правило, потребує забезпечення (застави)
Розмір фінансування не обмежений і може безмежно збільшуватися по мірі зростання об'ємів продаж клієнта	Надається на заздалегідь зумовлену суму
Погащується в день фактичної оплати дебітором поставленого товару	Погащується у заздалегідь зумовлений день
Виплачується автоматично при наданні накладної і рахунку-фактури	Необхідно оформлення великої кількості документів
Продовжується безстроково	Погашення кредиту не гарантує отримання нового
Виплати на сплату факторингової комісії відносяться на собівартість повністю	Витрати на сплату відсотків за банківським кредитом відносяться на собівартість у межах облікової ставки
Супроводжується управлінням дебіторською заборгованістю	Банк не надає позичальнику ніяких додаткових послуг

Рис. 11.15. Переваги факторингу

Порівняльна характеристика форфейтингу, факторингу і кредиту

Характеристика	Форфейтинг	Факторинг	Кредит
Строк фінансування	Строк фактичного платежу (180 – 5 років)	Строк фактичного збільшення терміну платежу (до 1 року)	Фіксований строк
Наявність забезпечення	Не потребує забезпечення	Не потребує забезпечення	Видається під заставу
Хто оплачує посугу	Виплачується із коштів, що виплачує дебітор	Виплачується із коштів, що виплачує дебітор	Повертається банку боржником
Розмір фінансування	Не обмежений і може збільшуватися пропорційно росту об'єму продаж	Не обмежений і може збільшуватися пропорційно росту об'єму продаж	Видається по заздалегіть обумовленої суми
Складові платежу	Комісійна винагорода і дисконт	Комісійна винагорода і плата за кредит	Ставка по кредиту
Механізм виплати боргу банком	100% повернення боргу (за мінусом суми дисконту і комісійної винагороди) після оформлення заборгованості на користь форфейтера	70-90% суми боргу – в момент подачі документів на оформлення факторингу і 10 – 30% (за мінусом відсотків за фактоинговий кредит і комісійній винагороді) після отримання платежу	
Що подається в банк		Рахунок - фактура	Значний пакет документів
Форма гарантій	Вексель та інші боргові зобов'язання		
Можливість повернення вимог банком	Обов'язкове авалування векселю без права регресу	В залежності від умов, укладених між підприємством, продавцем і банком	
Додаткові послуги	Управління дебіторською заборгованістю	Управління дебіторською заборгованістю	

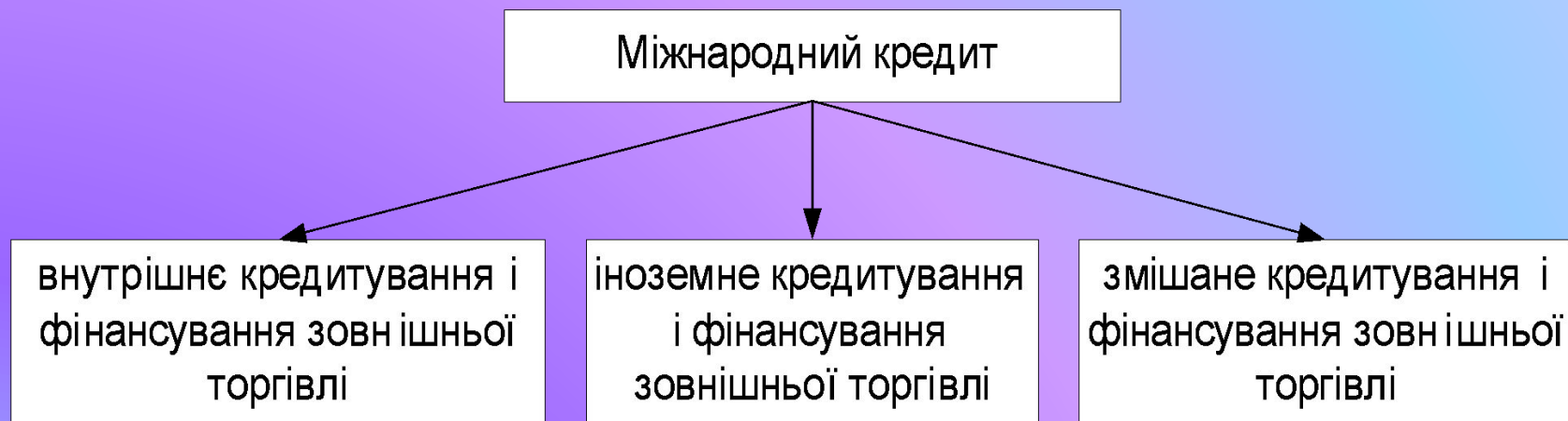

Рис. 11.16. Види міжнародного кредиту за джерелами формування ресурсів

Позитивні й негативні сторони використання міжнародних кредитів

Негативні	Позитивні
1. Поглиблює і загострює диспропорцію в економіці	1. Стимулює зовнішню торгівлю, створюючи додатковий попит на ринку
2. Сприяє перевиробництву товарів, перерозподіляє позиковий капітал між країнами і сприяє стрибкоподібному розвитку виробництва в періоди підйому та періодичним його спадам	2. Створює сприятливі умови для розходження іноземних приватних інвестицій, оскільки пов'язаний з потребою надання пільг фірмам країни-кредитора
3. Посилює диспропорції суспільного відтворення, полегшує розвиток найприбутковіших галузей і затримує розвиток галузей, у які не залучається іноземний капітал	3. Використовується у створенні інфраструктури, необхідної для функціонування підприємств, зокрема – іноземних і змішаних
4. Є важелем спекуляції й чинником загострення економічних і валютних криз	4. Використовується для вилучення прибутку з країн-позичальників, посилюючи позиції фінансового капіталу
5. Сприяє проведенню політики кредитної дискримінації та кредитної блокади	5. Сприяє створенню і закріпленню в країнах-боржниках вигідних для іноземних монополій економічного й політичного режимів